

Klauzurní práce z civilního procesu

Batman

Dvaadvacetiletý student lékařské fakulty A jel dne 22. 5. 2014 brněnskou tramvajovou linkou č. 2 ze zastávky Hlavní nádraží do zastávky Modřice, smyčka. Ve 20:41 se těsně před příjezdem do konečné zastávky stala dopravní nehoda. Řidič osobního automobilu Škoda Octavia 1.9 TDi, RZ 8B1 8209, pan B, bytem Zámecká 2, Brno, projížděl obcí vysokou rychlostí a při brždění vjel do kolejové tratě, jíž právě projížděla tramvajová souprava. V důsledku srážky tramvaje s osobním automobilem došlo k pádu studenta A, jedoucího v této tramvaji, při němž student utrpěl slabý otřes mozku, komplikovanou zlomeninu pravého předloktí a levé klíční kosti. Příslušníci Policie ČR na místě provedli všechny úkony vedoucí k objasnění příčin dopravní nehody a do protokolu uvedli, že řidič B projížděl obcí rychlostí 97 km/h. Současně však bylo zjištěno, že řidič tramvaje C byl pod vlivem alkoholu, kdy mu testy naměřily hodnotu 1, 2 promile alkoholu v krvi.

Student A poté strávil dva měsíce v nemocnici. Utrpěné zranění na něm zanechalo trvalé následky v podobě omezené pohyblivosti pravé ruky. A, který chtěl v profesním životě působit jako chirurg, se domnívá, že se této práci již nebude moci věnovat. Rád by proto dosáhl aspoň spravedlivého odškodnění. Proto se rozhodl podat žalobu jednak proti řidiči motorového vozidla B, jednak

proti dopravnímu podniku D provozujícímu tramvajové spojení mezi Brnem a Modřicemi a sídlícímu na území města Brna.

Žalobou podanou dne 30. 9. 2015 u Městského soudu v Brně se A domáhal, aby soud žalovanému B a žalovanému D uložil povinnost zaplatit peněžitou náhradu vyvažující plně vytrpěné bolesti a ztížení společenského uplatnění, a to ve výši 2 000 000,- Kč.

Žalovaný B v rámci vyjádření k žalobě uvedl, že vlastním vyšetřováním zjistil nedovolený způsob jízdy žalobce A v tramvaji. Podle dalších cestujících cestoval žalobce zavěšený v poloze tzv. „Batmana“, tj. nohama na vodorovných madlech hlavou dolů. Dodal, že se mezi brněnskými vysokoškolskými studenty jedná o oblíbený druh sázky, kdy dokonce existuje neformální tabulka, která zaznamenává časové a vzdálenostní rekordy, příp. úspěchy v projetí celé tramvajové linky. Navrhl proto výslech svědků X a Y, jímž chtěl prokázat, že okolnosti způsobení zranění lze přičítat pouze žalobci. Soud však tyto svědky nevyšlechl s odůvodněním, že pro řádné a plné zjištění skutkového stavu postačí vycházet z protokolu o dopravní nehodě vyhotoveného příslušníky Policie ČR.

Rozsudkem Městského soudu v Brně bylo žalobě A částečně vyhověno a rozhodnuto tak, že žalovaný B a žalovaný D jsou povinni společně a nerozdílně zaplatit žalobci A částku ve výši 1 200 000,- Kč, ve zbývajícím rozsahu byla žaloba zamítnuta. Soud v odůvodnění mimo jiné uvedl, že z protokolu Policie ČR bez jakýchkoliv pochybností vyplývá spáchání trestného činu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti ve smyslu § 147 trestního zákoníku, a to jak řidičem motorového vozidla B, tak i řidičem tramvaje C. Dále doplnil, že jednání řidiče tramvaje C je plně přičitatelné k tíži žalovaného dopravního podniku D. Skutečnost, že částku mají žalovaní zaplatit společně a nerozdílně, soud odůvodnil tím, že se sice oba dopustili samostatných protiprávních činů, z nichž mohl každý způsobit škodlivý následek s pravděpodobností blížící se jistotě,

avšak nelze přímo určit, která osoba škodu způsobila. Výše uplatňované částky však byla soudem snížena, neboť žalobci A se nepodařilo prokázat, že by po vystudování vysoké školy skutečně působil jako chirurg, resp. soud uvedl, že povaha zranění žalobci zásadně nebrání ve výkonu lékařské praxe.

Proti tomuto rozsudku podal odvolání pouze žalovaný D. Jednak uvedl, že v řízení před soudem prvního stupně došlo k zásahu do práva na zákonný soud a zákonného soudce, neboť dopravní nehoda se stala na území obce Modřice, nikoliv na území města Brna, proto je správně příslušným Okresní soud Brno-venkov, nikoliv Městský soud v Brně. Žalovaný D současně uvedl, že po doručení rozsudku soudu prvního stupně si jeho zaměstnanci prohlédli videozáznam z interiéru tramvaje po celou dobu trvání jízdy tramvajové linky č. 2 vyjíždějící ze zastávky Stará osada do zastávky Modřice, smyčka, z něž vyplývá, že dne 22. 5. 2014 v době od 20:19 do 20:41 žalobce A visel na vodorovných madlech hlavou dolů. Proto navrhl provedení důkazu videozáznamem a nadto opětovně žádal vyslechnutí svědků X a Y, což původně navrhoval žalovaný B. V neposlední řadě uvedl, že pokud by přece jen soudy dospěly k závěru, že žalobce A si zranění nezpůsobil sám, je za nositele povinnosti nahradit újmu možno považovat pouze řidiče C a nikoliv dopravní podnik D. V době jízdy nemá dopravní podnik nad řidičem žádnou kontrolu, nemůže ani dohlédnout, zda v pracovní době nepožil alkoholické nápoje. Soudu prvního stupně proto vytkl, že ihned na začátku řízení měl žalobce A poučit o nesplnění podmínek řízení spočívající v nedostatku pasivní legitimace dopravního podniku D a řízení vůči němu zastavit.

Otázky:

- a) Lze v odvolání namítat, že měl místo Městského soudu v Brně rozhodovat Okresní soud Brno-venkov? Lze tento odvolací důvod, dovolávající se nedostatku místní příslušnosti, považovat za opodstatněný?

- b) Lze v občanském soudním řízení provést důkaz videozáznamem? Provede v nyní popsané věci odvolací soud důkaz videozáznamem z interiéru tramvaje?
- c) Měl soud I. stupně žalobce skutečně poučit o nedostatku pasivní věcné legitimace, a posléze řízení z tohoto důvodu zastavit, jak vytýká odvolatel ve svém odvolání?
- d) Je zdůvodnění neprovedení důkazu výslechem svědků X a Y ze strany soudu prvního stupně dostatečné? Jak se lze bránit případným pochybením soudu? Doplní o výsledky těchto svědků řízení odvolací soud?
- e) Je soud v civilním řízení soudním vázán protokolem sepsaným Policií ČR při vyšetřování nehody? Mohl z něj Městský soud v Brně v civilním řízení učinit závěr, že byl spáchán trestný čin těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti ve smyslu § 147 trestního zákoníku?

Ad a)

Obersatz

Místní příslušnost soudu je upravena zejména v § 84 a násl. OSŘ. Pravidla o místní příslušnosti určují, který konkrétní soud daného článku (např. který konkrétní okresní soud) je příslušný k projednání věci.

Rozeznáváme několik druhů místní příslušnosti. Zejména je možné místní příslušnost rozdělit na obecnou (§ 85 OSŘ) a zvláštní (§ 87 a § 88 OSŘ), kterou lze dále dělit na místní příslušnost danou na výběr (§ 87 OSŘ) a obligatorní (§ 88 OSŘ) místní příslušnost. Místní příslušnost na výběr daná (v § 87 OSŘ) dává žalobci volbu, zda bude žalovat u obecného soudu, nebo u soudu na výběr daného. Naproti tomu výlučná místní příslušnost (§ 88 OSŘ) takovou volbu žalobci nedává.

Podle ustanovení § 87 písm. b) OSŘ lze vedle obecného soudu žalovaného žalovat i u soudu, v jehož obvodu došlo ke skutečnosti, která zakládá právo na náhradu újmy.

Obvody okresních soudů jsou vymezeny v příloze č. 3 zákona o soudech a soudcích č. 6/2002 Sb.

Místní příslušnost je jednou z podmínek řízení na straně soudu. Její zkoumání je upraveno v § 105 OSŘ. Dle tohoto ustanovení je možné místní příslušnost zkoumat pouze do konce přípravného jednání. Pokud nebylo nařízeno, tak do okamžiku, kdy začne soud jednat o věci samé. Po tomto okamžiku lze místní příslušnost zkoumat pouze na námitku účastníka řízení, kterou může vznést nejpozději při prvním úkonu ve věci, který mu náleží a zároveň za předpokladu, že neproběhlo přípravné jednání.

Ohledně místní příslušnosti též platí zásada perpetuatio fori vyjádřená v § 11 OSŘ.

Odvolací důvody jsou upraveny v § 205 odst. 2 OSŘ. Podle ustanovení § 205 odst. 2 písm. a) OSŘ lze odvolání proti rozsudku nebo usnesení, jímž bylo rozhodnuto ve věci samé, podat mimo jiné z důvodu nedostatku procesních podmínek řízení. Přípustnost odvolání proti usnesení soudu I. stupně upravuje především § 202 OSŘ; a contrario z něj vyplývá, že proti usnesení, kterým soud I. stupně vyslovil svou místní nepřislušnost, je odvolání přípustné.

Untersatz

V našem případě se nejedná o místní příslušnost výlučnou dle § 88 OSŘ. Žalobce tak může žalobu podat jednak u obecného soudu žalovaného (obecná místní příslušnost dle § 85 OSŘ – dle jeho bydliště, případně sídla), tak u soudu v jehož obvodu došlo ke skutečnosti, která zakládá právo na náhradu újmy (místní příslušnost daná na výběr dle § 87 OSŘ). Obecným soudem žalovaného je

Městský soud v Brně (žalovaný B měl bydliště v Brně, stejně tak žalovaný D měl sídlo v Brně), a místně příslušným soudem daným na výběr Okresní soud Brno – venkov, neboť k újmě došlo v Modřicích. K tomu viz příloha č. 3 zákona o soudech a soudcích.

Dle § 11 OSŘ dochází ke zhojení nedostatku místní příslušnosti v případě, že ji již není možné dle zákona zkoumat. V posuzovaném případě soud nedostatek místní příslušnosti nezjistil a ani nikdo z účastníků toto nenamítal.

Nedostatek místní příslušnosti není v § 205 odst. 2 OSŘ konkrétně přímo uveden jako odvolací důvod. V ustanovení § 205 odst. 2 písm. a) OSŘ je však jako odvolací důvod uváděn nedostatek podmínek řízení; místní příslušnost je procesní podmínkou, a proto ji lze podřadit pod tento odvolací důvod (byl by naplněn např. tehdy, pokud by soud I. stupně opomněl o námitce nedostatku místní příslušnosti rozhodnout). Ze shora uvedených úvah však vyplývá, že Městský soud v Brně byl místně příslušným soudem. Proto námitku nedostatku místní příslušnosti sice lze v odvolání uplatnit, ale v této věci ne důvodně; kromě toho, i kdyby tento odvolací důvod měl oporu v úpravě místní příslušnosti, nemohl by být úspěšný, protože žalovaný D nedostatek místní příslušnosti dle ustanovení § 205 OSŘ včas nenamítl a soud takový nedostatek sám nezjistil. V důsledku toho by případný nedostatek místní příslušnosti konvalidoval.

Schlussatz

Nedostatek místní příslušnosti sice lze použít jako odvolací důvod. V našem případě tento důvod ale není opodstatněný, neboť žalobce mohl žalovat jak u obecného soudu žalovaného, tak u soudu určeného dle místní příslušnosti dané na výběr, a i kdyby zde vada byla tak by konvalidovala.

Ad b)

Obersatz

Dle § 125 OSŘ mohou jako důkaz sloužit všechny prostředky, kterými lze zjistit skutkový stav věci. Výčet důkazních prostředků provedený dále v tomto ustanovení je výčtem demonstrativním. Videozáznam není přímo ve výčtu uveden, nicméně nepochybně se jedná o prostředek, kterým lze zjistit skutkový stav věci. Jeho použití jako důkazu není zákonem nikde vyloučeno.

Odvolací řízení ve sporných věcech je založeno na principu neúplné apelace s výjimkami uvedenými v § 205a OSŘ. Tento princip znamená zákaz skutkových a důkazních novot v odvolacím řízení. V platné úpravě jej vyjadřuje § 205a OSŘ, jenž zároveň vypočítává výjimky, kdy lze navzdory tomuto zákazu uplatnit skutečnosti nebo důkazy, které účastník neuplatnil v řízení u soudu I. stupně.

Podle § 213 odst. 4 OSŘ odvolací soud doplní dokazování o účastníky navržené důkazy, které dosud nebyly provedeny, ukazuje-li se to potřebné ke zjištění skutkového stavu věci; to neplatí jen tehdy, má-li být provedeno rozsáhlé doplnění dokazování, a jestliže ke skutečnosti, jež jimi má být prokázána, dosud nebylo provedeno žádné nebo zcela nedostatečné dokazování.

Untersatz

Videozáznam může soud jako důkaz provést, neboť je to prostředek, kterým lze zjistit skutkový stav věci a výčet důkazních prostředků v OSŘ je demonstrativní. V konkrétní věci navíc směřuje k prokázání právně významné skutečnosti (spoluzavinění poškozeného).

V našem případě byl návrh na provedení důkazu videozáznamem navržen až v odvolání.

Schlusssatz

Přestože žalovaného tížilo důkazní břemeno ohledně spoluzavinění, soud jej nevyzval k označení důkazních prostředků a odmítl se zabývat důkazními prostředky, které žalovaný navrhl, protože vycházel z mylného právního názoru, že k objasnění skutkového stavu postačí protokol Policie ČR.

Odvolací soud zruší rozhodnutí a vrátí věc soudu prvního stupně k doplnění dokazování.

Ad c)

Obersatz

Soud kdykoliv za řízení přihlíží k tomu, zda jsou splněny podmínky, za nichž může rozhodnout o věci samé, tzv. podmínky řízení ve smyslu ustanovení § 103 OSŘ.

Věcná legitimace není procesní podmínkou, představuje hmotněprávní vztah účastníka k projednávané věci. Svědčí osobám, které jsou nositeli subjektivních práv a povinností v hmotněprávním slova smyslu. Věcně legitimován je ten, kdo je podle hmotného práva skutečně nositelem tvrzeného subjektivního práva či tvrzené subjektivní skutečnosti, o nichž soud rozhoduje. Její nedostatek je důvodem k zamítnutí žaloby, nikoli k zastavení řízení. Soud ohledně ní nemá poučovací povinnost – došlo by tím k porušení principu rovnosti zbraní, jakož i nestrannosti soudu.

Untersatz

Žalovaný D v odvolání namítal, že v době jízdy neměl nad řidičem tramvaje C žádnou kontrolu a nemohl proto ani dohlédnout, zda v pracovní době nepožil alkoholické nápoje. Z uvedeného dovodil, že proto nebyl ve věci pasivně věcně legitimován a žaloba měla směřovat proti řidiči tramvaje C.

Povinnost k náhradě škody z provozu dopravy má ten, kdo tuto dopravu provozuje (provozovatel). Stejnou povinnost má i jiný provozovatel dopravního prostředku (vozidla, letadla, plavidla, ledaže by byl poháněn lidskou silou) shodně podle ustanovení § 2927 občanského zákoníku. Provozovatelem v tomto případě je žalovaný dopravník podnik D, nikoliv řidič tramvaje C.

Pokud provozovatel jako zaměstnavatel použil při své činnosti zaměstnance, nahradí ve smyslu ustanovení § 2914 občanského zákoníku jako by ji způsobil sám s tím, že následně má proti zaměstnanci postih.

Pokud by přeci jen námitka žalovaného D o nedostatku věcné legitimace byla splněna, nebyl by to důvod pro postup podle ustanovení § 103 OSŘ ve spojení s ustanovením § 104 OSŘ vedoucí k odstranění nedostatku podmínky řízení, event. k zastavení řízení v případě, že by nedostatek podmínek řízení nebyl odstraněn či byl neodstranitelný, nýbrž důvod pro zamítnutí žaloby.

Schlussatz

Soud I. stupně neměl poučovací povinnost ohledně případného nedostatku pasivní věcné legitimace na straně žalovaného D. Případný nedostatek pasivní legitimace žalovaného D by byl důvodem pro zamítnutí žaloby, nikoliv pro zastavení řízení pro nedostatek podmínek řízení.

Ad d)

Obersatz

Navrhování důkazů je v civilním procesu především povinností účastníků, přesněji toho z nich, kterého tíží důkazní břemeno ohledně prokázání té konkrétní skutečnosti. Provádění důkazů je zásadně věcí soudu. O tom, které důkazy provede, rozhoduje soud, a soud rovněž prohlašuje dokazování za skončené. Ovšem rozhodnutí soudu o tom, že určitý navržený důkaz neprovede, musí být

náležitě odůvodněno, a to zejména tím, že skutečnost už byla soudu prokázána jinak. Není potřeba provádět dokazování ke skutečnostem uvedených v § 121 OSŘ: není třeba dokazovat skutečnosti obecně známé nebo známé soudu z jeho činnosti, jakož i právní předpisy uveřejněné nebo oznámené ve Sbírce zákonů České republiky. Podle § 120 odst. 3 OSŘ může soud vzít za svá shodná skutková tvrzení účastníků. Za institut ulehčující zjišťování skutkového stavu je potřeba považovat i skutkové domněnky (§ 133 OSŘ).

Odmítnutí soudu provést navržený důkaz nemůže být – vzhledem k pravidlům o důkazním břemeni – v žádném případě svévolné. Důkazy hodnotí soud podle své úvahy, a to každý důkaz zvlášť a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti; přitom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo v řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci (§ 132 OSŘ). Ze žádného ustanovení OSŘ nevyplývá, že by byl protokol Policie ČR důkazní prostředek, kterému je potřeba přisuzovat vyšší důkazní sílu než jiným důkazním prostředkům. Podle § 205 odst. 2 písm. d) OSŘ lze odvolání zdůvodnit tím, že soud prvního stupně neúplně zjistil skutkový stav věci, neboť neprovedl navržené důkazy potřebné k prokázání rozhodných skutečností a podle § 213 odst. 4 OSŘ odvolací soud doplní dokazování o účastníky navržené důkazy, které dosud nebyly provedeny, ukazuje-li se to potřebné ke zjištění skutkového stavu věci; to neplatí jen tehdy, má-li být provedeno rozsáhlé doplnění dokazování, a jestliže ke skutečnosti, jež jimi má být prokázána, dosud nebylo provedeno žádné nebo zcela nedostatečné dokazování. Podle § 219a odst. 2 a § 221 odst. 1 písm. a) OSŘ odvolací soud rozsudek nebo usnesení, jímž bylo rozhodnuto ve věci samé, zruší a vrátí věc soudu prvnímu stupně k dalšímu řízení tehdy, jestliže ke zjištění skutkového stavu věci je třeba provést další účastníky navržené důkazy, které nemohou být provedeny v odvolacím řízení (§ 213 odst. 3 a 4); ustanovení § 213 odst. 5 tím nesmí být dotčeno.

Untersatz

V daném případě je spornou skutečnost, zda cestující v tramvaji cestoval zavěšený na madlech v pozici „batman“. Tato skutečnost má význam pro posouzení spoluzavinění poškozeného. Fakt, že se v této pozici cestující nacházel, tvrdil žalovaný B a k tomuto svému tvrzení označil důkazy – výslechy svědku X a Y, které soud odmítl s poukazem na protokol Policie ČR.

Žalovaný B tudíž nedostal příležitost přesvědčit soud o svém tvrzení, když jediný důkazní návrh, který předložil, soud odmítl, což je (při absenci důkladnějšího odůvodnění) svévolný postup ve zjevném rozporu se zásadami, které ovládají civilní proces sporný. Žádné dokazování k této skutečnosti soudem prvního stupně provedeno nebylo.

Schlussatz

Žalovaný může podat odvolání. V odvolacím řízení bude rozhodnutí soudu prvního stupně zrušeno a věc mu bude vrácena k doplnění dokazování.

Ad e)

Obersatz

Podle § 135 odst. 1 OSŘ je soud v civilním řízení vázán rozhodnutím trestního soudu o tom, že byl spáchán trestný čin a kdo jej spáchal. Existuje-li tedy pravomocné odsuzující rozhodnutí trestního soudu, je jím soud vázán. Vázaností se rozumí především vázanost skutkovými zjištěními trestního soudu: soud v civilním řízení nemůže provádět dokazování k okolnostem, které jsou v civilním řízení rozhodné pro posouzení odpovědnosti za škodu a na základě nichž soud v trestním řízení učinil závěr o spáchání trestného činu a osobě pachatele.

Untersatz

Rozsudek Městského soudu v Brně vzal z protokolu Policie ČR za prokázané spáchání trestného činu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti ve smyslu ustanovení § 147 trestního zákoníku, a to jak řidičem motorového vozidla B, tak i řidičem tramvaje C. Vycházel však nikoliv z pravomocného odsuzujícího rozsudku, jak předvídá ustanovení § 135 odst. 1 OSŘ, nýbrž z protokolu Policie ČR, kterým soud v civilním řízení ve smyslu zmiňovaného ustanovení § 135 odst. 1 OSŘ vázán není.

Za důkaz mohou ve smyslu ustanovení § 125 OSŘ sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci, zejména a například výslech svědků, znalecký posudek, zprávy a vyjádření orgánů, FO, PO, listiny apod. Protokol Policie ČR proto mohl Městský soud v Brně provést jako důkaz listinou ve smyslu ustanovení § 129 OSŘ. Dikce ustanovení § 135 OSŘ hovoří pouze o tom, že soud je vázán rozhodnutím příslušného orgánu o tom, že byl spáchán mimo jiné trestný čin. Jestliže v posuzovaném případě nebylo vydáno rozhodnutí příslušného orgánu o tom, že byl spáchán trestný čin, přestupek nebo jiný správní delikt, neexistuje výrok, jímž by byl soud v řízení vázán. Soud v občanskoprávním řízení je za této situace oprávněn (a zároveň povinen) učinit potřebná skutková zjištění a sám po zhodnocení důkazů ve smyslu § 132 OSŘ vyložit, jaká zjištění má za prokázaná, a na základě jakého skutkového stavu posoudil uplatněný nárok po stránce právní. V civilním řízení však nebude a nemůže zásadně učinit závěr, že byl spáchán trestný čin. Jeho skutková zjištění a právní posouzení směřují pouze k soukromoprávním aspektům věci.

Schlussatz

Soud I. stupně není ve smyslu ustanovení § 135 odst. 1 OSŘ vázán protokolem Policie ČR o protiprávním jednání, soud však tento protokol mohl provést jako listinný důkaz ve smyslu ustanovení § 129 OSŘ. Závěr o spáchání trestného činu zásadně učinit nemůže, není to ani v dané věci zapotřebí.